הנחיית הרשות להגנת הפרטיות מס' 1/2011

איסור שימוש במידע בדבר הטלת עיקול אצל צד שלישי

נוסח מעודכן בעקבות תיקון 13

1. מטרה

1.1. הנחיה זו מיועדת להבהיר שצד שלישי איננו רשאי להשתמש לצרכיו העצמיים במידע אודות הטלת צו עיקול על חייב שנרשם אצלו.

1.2. ההנחיה מביאה לידיעת הציבור את עמדתה של הרשות להגנת הפרטיות בדבר הפרשנות הנכונה של הוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן – "**חוק הגנת הפרטיות**") ביחס לסוגיה שבנדון.

1.3. הנחיה זו נדונה על ידי בית המשפט המחוזי בעת"מ 24867-02-11 **איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ נ' משרד המשפטים הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע** (2012), ובית המשפט לא ראה להתערב בה. פסק הדין אושר, על נימוקיו, גם בבית המשפט העליון.[1]

2. רקע

2.1. בהתאם להוראות פרק ד' לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 (להלן – "**חוק ההוצאה לפועל**") ולסעיפים 7–7ב' לפקודת המסים (גביה), נשלחים באופן שגרתי צווי "עיקול אצל צד שלישי" לבנקים, חברות ביטוח, קופות גמל, מוסדות פיננסיים וארגונים אחרים. בדומה, צווי עיקול זמניים נשלחים ל"מחזיקים" מכוח פרק כ"ח לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – "**תקנות סדר הדין האזרחי**").

2.2. הודעת העיקול הנשלחת לצדדים השלישיים ולמחזיקים (להלן – "**הצד השלישי**"), כוללת את שמו ומספר זהותו של החייב או הנתבע, ועשויה לכלול פרטים אודות נכסים וזכויות השייכים לחייב ואת גובה יתרת חובו או הסכום הנתבע ממנו. נתונים אלה מעידים על מצבו הכלכלי של החייב ולכן הם בבחינת ידיעה על ענייניו הפרטיים, ועשויים להוות גם "מידע בעל רגישות מיוחדת" כהגדרתו בסעיף 3 לחוק הגנת הפרטיות, ככל שהם מלמדים על פעילותו הפיננסית של אדם או על נתוני שכר.

[1] עע"מ 7043/12 **איי.די.איי. נ' רשם מאגרי המידע** (15.1.2014).

2.3. הידיעה בדבר הטלת צו העיקול והמידע הכלול בו נמסרים לצד השלישי אך ורק למטרת קיום הוראות הצו: איתור נכסי החייב, הקפאתם תחת ידי המחזיק בהם ומסירתם לידי ההוצאה לפועל או פקיד הגביה, כאשר ניתן צו שיפוטי מתאים. בהתאם, הצד השלישי רשאי לשמור את המידע על החייב רק ככל הנדרש לקיום הוראות צו העיקול.

2.4. חריגה ממטרות צו העיקול, בין אם ניתן לפי חוק ההוצאה לפועל, לפי פקודת המסים (גביה), או מכוח תקנות סדר הדין האזרחי, פוגעת בפרטיות החייב או הנתבע משום שהיא מהווה שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם שלא למטרה לשמה נמסרה, כאמור בסעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות.

2.5. כמו כן, שימוש במידע תוך חריגה ממטרות צו עיקול אשר ניתן לפי חוק ההוצאה לפועל, מפר לכאורה גם את סעיף 2ב81 לחוק זה, הקובע כי מי שהגיע אליו לפי החוק מידע על חייב לא יעשה בו כל שימוש ולא יגלה אותו לאחר, אלא במידה הנדרשת לביצוע הוראות חוק ההוצאה לפועל או על פי צו של בית משפט. לפיכך, השימוש במידע פוגע לכאורה גם בפרטיותו של החייב מפני שהוא מהווה הפרה של חובת סודיות שנקבעה בדין לגבי ענייניו הפרטיים של אדם, כאמור בסעיף 2(7) לחוק הגנת הפרטיות.

2.6. שימוש בידיעה על הטלת העיקול ובמידע הכלול בצו החורג ממטרות הצו, מהווה הפרה גם של סעיף 8(ב) לחוק הגנת הפרטיות, האוסר על שימוש במידע אישי ממאגר מידע (שלענייננו הוא מאגר המידע של ההוצאה לפועל), אלא למטרת המאגר שנקבעה לו כדין. שימוש שכזה עלול להוות גם הפרה של סעיף 8(ג) לחוק הגנת הפרטיות, הקובע כי "לא יעבד אדם מידע אישי ממאגר מידע ללא הרשאה מאת בעל השליטה במאגר המידע או בחריגה מהרשאה כאמור". ראו גם סעיף 8(ד)(1) לחוק הגנת הפרטיות, האוסר על עיבוד מידע אישי אשר נוצר, התקבל, נצבר או נאסף בניגוד להוראות חוק הגנת הפרטיות או להוראות כל דין אחר המסדיר עיבוד מידע, ובכלל זה הוראותיו הרלוונטיות של חוק ההוצאה לפועל.

3. ההנחיה

3.1. לאור האמור לעיל, עמדת הרשות להגנת הפרטיות לעניין השימוש במידע בדבר הטלת עיקול אצל צד שלישי הינה כדלקמן:

3.1.1. הצד השלישי אינו רשאי לעשות במידע כל שימוש החורג מקיום מטרות צו העיקול, לרבות שימוש לצרכי הצד השלישי עצמו. כך לדוגמה, בנק או חברת ביטוח המקבלים הודעה בדבר הטלת "עיקול אצל צד שלישי" על נכסיו של חייב

- אינם רשאים לעבד את המידע האישי הכלול בצו ולהשתמש בו בעצמם לצורך ההחלטה האם להעניק אשראי לאותו חייב, וזאת אף אם המידע לא נמסר על ידם לגורם אחר.

3.1.2. גם אם הצד השלישי ממשיך להחזיק במידע לאחר תום תקופת צו העיקול מטעמים לגיטימיים הנובעים מהצו עצמו (כגון הצורך להתגונן מטענות בדיעבד שלא קיים את הצו כהלכה) - אין הוא רשאי לעשות במידע שימוש למטרות זרות לצו העיקול, כגון מתן אשראי (אלא אם החייב נתן מראש הסכמה מודעת ספציפית לשימוש הנוסף). לצד השלישי עומדים כלים חוקיים לערוך בירור על לקוחותיו המיועדים ובכלל זה היסטוריית האשראי שלהם, בהתאם להוראות חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 (להלן – "**חוק נתוני אשראי**"). מנגנוני הבקרה הכלולים בחוק נתוני אשראי מאזנים את הצורך הלגיטימי של הגופים המסחריים והפיננסיים אל מול זכויותיו של החייב, וגם מבטיחים את הדיוק והעדכניות של המידע אודותיו. ההסתמכות על צווי עיקול כבסיס לקבלת החלטות עסקיות, היא אפוא לא רק אסורה אלא גם מנוגדת לאינטרס של הארגונים עצמם.

3.1.3. ניתן להכשיר את הפגיעה בפרטיות הגלומה בשימוש במידע אודות הטלת העיקול באמצעות קבלת הסכמה כדין[2] של החייבים עליהם נסוב העיקול, בהתאם להוראת סעיף 1 לחוק הגנת הפרטיות.[3]

3.1.4. הצד השלישי יכול לעשות שימוש במידע על העיקול רק אם קיבל **הסכמה מראש** ומדעת של החייב. על כן, בטרם קבלת הסכמת החייב, על הצד השלישי להביא לידיעתו את מלוא הפרטים הרלבנטיים לגיבוש הסכמתו כדין:

3.1.4.1. העובדה שמכוח הוראות חוק הוצאה לפועל, פקודת המסים (גביה) או תקנות סדר הדין האזרחי מקבל הצד השלישי צווי עיקול;

3.1.4.2. משך שמירת המידע אודות העיקול;

3.1.4.3. המטרות לשמן נשמר המידע, ואופן השימוש במידע זה;

3.1.4.4. למי יימסר המידע ומטרות המסירה;

3.1.4.5. זכותו של החייב לחזור בו מהסכמתו.

בלא פירוט מלא של מידע זה, לא ניתן יהיה לייחס לחייב הסכמה לפגיעה בפרטיותו.

[2] ראו הגדרת "הסכמה" בסעיף 3 לחוק הגנת הפרטיות.

[3] שאלה נפרדת היא האם יכולה הסכמת החייב להכשיר את ההפרה והעבירה על סעיפים 2ב81 ו-81ג לחוק ההוצאה לפועל, הגלומות בשימוש החורג במידע על העיקול. הנחיה זו איננה מחווה עמדה בשאלה זו החורגת מגדרי דיני הגנת הפרטיות.

3.1.5. בפועל צד שלישי יכול לקבל הסכמה מוקדמת מאת החייב רק אם מתקיימים בינו לבין החייב יחסים חוזיים מתמשכים. במלים אחרות, הצד השלישי יוכל להראות שניתנה הסכמת החייב לשימוש במידע על העיקול למטרות עצמיות, רק כאשר החייב הוא ממילא לקוח של הצד השלישי.

3.1.6. להסרת ספק יובהר, שבשל הפערים ביחסי הכוחות והקושי בקבלת הסכמה מרצון החופשי הגלומים בחוזה אחיד בין נותן שירות לבין לקוחותיו, הצדדים השלישיים יכולים להסתמך על ההסכמות הכלולות בחוזה אחיד כאסמכתא לשימוש במידע אודות העיקול, **רק** למטרות **המתחייבות לפי דין, אשר דרושות לקיום אינטרס ציבורי חיוני, או נחוצות להגנה על אינטרס חיוני של הצד השלישי או של החייב עצמו (להלן - אינטרסים חיוניים)**. שילובה בחוזה האחיד של הסכמת הלקוח לפגיעה בפרטיותו למטרות שאינן אינטרסים חיוניים - תיחשב כתנאי מקפח בחוזה אחיד.[4]

3.1.7. הנטל להוכיח שהתקיימו אינטרסים חיוניים המצדיקים שימוש חורג במידע אודות העיקול מוטל על הצד השלישי. מטבע הדברים, יקשה על הצד השלישי להוכיח את המשך קיומם של האינטרסים החיוניים, ככל שמשך שמירת המידע על העיקול יהיה ארוך יותר. על הצד השלישי למחוק את המידע מיד כשמשקלם של האינטרסים החיוניים פוחת; קביעת משך זמן השמירה הראוי תלוי במהות האינטרס החיוני ובנסיבות העניין, אולם קשה יהיה להצדיק את שמירת המידע לפרק זמן העולה על שלוש שנים.[5]

3.1.8. בניגוד לשימוש שניתן לעשות בצווי עיקול, על בסיס הסכמה של לקוח הצד השלישי, במקרים בהם במועד הטלת העיקול לא היה החייב נשוא העיקול לקוח של הצד השלישי – אין בידי הצד השלישי הסכמה תקפה לשימוש חורג במידע, ולכן הוא מנוע מלהשתמש במידע אודות העיקולים, שלא למטרת קיום הצו. הסכמה בדיעבד של החייב לשימוש במידע העיקול, למשל בבואו לבקש אשראי מהצד השלישי, לא תוכל להכשיר את הפגיעה בפרטיות שהתקיימה בכל משך התקופה בה הוחזק המידע שלא כדין.

3.1.9. על מנת לצמצם את הנזק העלול להיגרם לאדם שעל נכסיו הוטל עיקול מתוך טעות או מתוך טענת שווא, נדרש צד שלישי שקיבל החלטה הנוגעת ללקוחו בהתבסס על מידע אודות עיקול שהוטל עליו - להודיע על כך במפורש ללקוח.[6]

---

[4] ראו ח"א 8002/02 **המפקח על הבנקים נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות** (05.05.2009), בסעיפים 347-355 לפסק הדין.

[5] השוו לסעיף 47(א) לחוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016 המגביל את התקופה שלגביה יימסרו נתוני אשראי.

[6] מנגנון כאמור קיים גם בהוראות חוק שירות נתוני אשראי, ונובע מעקרונותיה של זכות העיון הקיימת בסעיף 13 לחוק הגנת הפרטיות.

3.2. הפרת סעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות היא עבירה פלילית שדינה חמש שנות מאסר וכן עוולה נזיקית, שניתן לתבוע בגינה פיצויים גם ללא הוכחת נזק.[7]

3.3. בהתאם לאמור בהנחיה זו תפעיל הרשות את הסמכויות המסורות לה על פי דין, לרבות הטלת עיצום כספי בגין הפרת הוראות החוק.

[7] כמו כן, לפי סעיף 81ג(ד) לחוק ההוצאה לפועל, דינה של הפרת חובת הסודיות הקבועה בסעיף 81ב2 לחוק הוא שנה מאסר או קנס.